

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

G.J. van Middelkoop

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **233**

G.J. van Middelkoop
God in beweging

MEDITATIEF **237**

O.W. Bouwsma
Omscholing

WANDELEN MET GOD **238**

B. Luiten
Hoezo uitverkoren?

UIT ALLE VOLKEN **240**

W.M. Bakker
Jaarwisseling

VAN DE
BROEDERWEG **241**

G. Kwakkel
Diërede (Fata Academica)

EVANGELISATIE EN
ZENDING **243**

M. de Vries
Dopen in het geheim?

LIED VAN DE WEEK **247**

A. de Heer-deJong
'Heer, laat het licht zijn om ons
heen'

EN VERDER...
Uit de kerken

GOD IN BEWEGING

Wat doet de Heilige Geest? In het laatste nummer van het vorige jaar hebben we geprobeerd daar een beter zicht op te krijgen. Als we goed letten op wat de Bijbel daarover zegt, krijgen we een indrukwekkende kijk op wat God door zijn Geest doet, zowel in de wereld als geheel als in het leven van ons die geloven. De Geest werkt in de schepping en in de herschepping. In de loop van de geschiedenis openbaart God zich steeds meer en komt Hij steeds dichterbij. Sinds Pinksteren verbindt Hij zich met de geest van wie Hem aannemen. En gaat Hij van binnenuit hun leven ombouwen in een proces van metamorfose. Ook schrijvers uit de vroege kerk brachten daar heel inspirerende dingen over naar voren.

Wind

Omstreeks 350 liet bisschop Cyrillus van Jeruzalem aan zijn catechisanten zien hoe de Heilige Geest werkt. Hij legde verbanden die rijke perspectieven openen en zette boeiende beelden neer. We geven ditmaal kort aandacht aan de hoofdlijnen van zijn lessen.

De Geest, zegt Cyrillus, werkt als de grote elementen uit de

natuur: wind, vuur en water. Vlak voor zijn lijden zei Christus tegen zijn discipelen: 'Ik heb jullie nog veel te zeggen, maar jullie kunnen dat nu nog niet vatten. Maar wanneer de Geest der waarheid komt, zal Hij jullie de weg wijzen naar de volle waarheid', Joh 16:12-13. Na zijn opstanding gaf Christus hun al deel aan de Geest toen hij een nieuwe levensadem over hen blies en zei: 'Ontvang de Heilige

Geest', Joh 20:22. Later zal hij hun die genade nog veel rijker verlenen. Daarom moeten ze in Jeruzalem blijven, tot ze 'omkleed' zullen worden met kracht van boven, helemaal in de kracht van de Geest gedrenkt worden, Luk. 24:49.

Vuur

Hoe zal dat gaan? Johannes de Doper had de Geest nog niet aan zijn volgelingen gegeven. Hij kondigde Christus aan, die dat wel zou doen. Hij zei: 'Ik doop u met water tot boete, maar Hij die na mij komt, is machtiger dan ik; Hij zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur', Matt. 3:11. En de Heer zei eens vol vreugde: 'Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen, en hoe graag zou ik zien dat het al aangestoken was!', Luk 12:49. Dat gebeurt met Pinksteren. De Heilige Geest daalt neer om de apostelen met kracht te bekleden en hen te 'dopen', zoals de Heer had aangekondigd vlak voor zijn hemelvaart, Hand. 1:5. Dan worden zij *gedompeld in het vuur van de Geest*. Dan krijgen zij de genade niet maar voor een deel, maar volledig. Wie in water ondergedompeld en gedoopt wordt, wordt aan alle kanten door water omgeven. Zo worden de apostelen volledig door de Geest 'gedoopt'. Maar wáter blijft aan de buitenkant van het lichaam. De Géést doopt en doordringt de zielen en slaat daarbij geen stukje over. Hoe moet je je dat voorstellen? Vuur dringt binnen in massief ijzer en doorgloeit de hele massa. Het koude wordt heet, het zwarte licht op, als het vuur in het ijzer binnendringt. Zo dringt de Heilige Geest binnen in het binnenste van de ziel.

Ogen zagen vuur, oren hoorden het geluid van een stormwind. Dat vulde het hele huis. Het huis werd als het ware een bekken

met geestelijk water. De jongeren zaten daarin en werden volledig in dat geestelijk bad ondergedompeld. Volgens de belofte van Christus naar ziel en lichaam 'omkleed' met een goddelijk kleed.

Vuur ontvingen zij, geen vuur dat verbrandde, maar een vuur dat heil bracht. Vuur dat de aangekoekte zonde verschroeit en de ziel daarvan reinigt. Het dringt diep door, zodat geen enkele schuilhoek van het hart buiten bereik blijft van de gloed van de Geest. Eens had een vurig zwaard de toegang tot het Paradijs versperd. Nu bracht een vurige tong het heil terug en herstelde de staat van genade. Dat vuur werd eerst aangestoken in de apostelen en daarna verder door hen verbreid. Zo gaat het op de hele aarde branden en wordt Christus' gebed vervuld.

Water

De Geest werkt als wind en als vuur. Maar ook als water, het element dat onmisbaar is voor leven. Jezus zei: 'Wie het water drinkt, dat ik hem geef, zal nooit meer dorst hebben. Want het water dat ik hem geef, zal een bron in hem worden waaruit water opborrelt dat eeuwig leven geeft', Joh 4:14. Daarmee bedoelde Christus de genade van de Geest. Waarom? Water brengt planten en dieren tot leven. Het komt als regen uit de hemel naar beneden in één vorm, maar het heeft heel verschillende uitwerkingen. Het wordt wit in de lelie, rood in de roos, purper in viooltjes. Het werkt anders in de palm dan in de wijnstok. Het is dezelfde regen, maar ze heeft verschillende effecten. Zo is de Heilige Geest ook één, maar Hij deelt ieder de genade toe die Hij wil: wijsheid, profetie, duiveluitdrijving, uitleg van de Schriften, omhouding, barmhartigheid, vasten en een leven van ascese, verach-

ting van aardse verlangens, martelaarschap. In de een werkt Hij zo, in de ander anders. Zo brengt Hij in ieder mens heel eigen mogelijkheden tot leven en maakt hen vruchtbaar voor hun Heer. Zo kan de gelovige een bron worden waaruit de genade ook naar anderen uitstroomt. God geeft niet mondesmaat, Joh 3:34-35, maar drénkt allen uit de strómen van zijn heerlijke gaven, Psalm 36:9.

Zo leerde Cyrillus zijn catechisanten, die op het punt stonden zich te laten inlijven bij de kerk: bij jullie doop krijgen jullie de Heilige Geest, die zich dan blijvend met jullie verbindt en heel krachtig wil doorwerken in jullie leven.

God woont in de gelovigen

Zo'n vijftig jaar na Cyrillus schrijft Augustinus een brief aan Dardanus. Deze had hem een paar vragen gesteld over *de aanwezigheid van God in het leven van de gelovigen*. In zijn antwoord zegt Augustinus, dat God overal aanwezig is. Als de schepende en dragende kracht doordringt Hij alle dingen. Maar dat wil nog niet zeggen dat Hij ook in alle mensen *woont*. Over Gods aanwezigheid kun je op twee manieren spreken. Hij is wel overal doordat zijn godheid overal aanwezig is, maar Hij woont niet overal met zijn genade. Hij die overal ís, wóont niet in allen. Verder is er verschil in de *máte* waarin Hij in de gelovigen woont. Elisa vroeg om twee delen van de geest van Elia. En onder de heiligen zijn sommigen heiliger dan anderen, doordat God meer overvloedig in hen woont. God woont ook in kleine kinderen, die nog te klein zijn om Hem te kennen, maar die toch geheiligd zijn door het sacrament van Christus en herboren zijn door de Heilige Geest. De Geest

van God woont in gedoopte kinderen, ook al weten zij het niet. En dat komt ook bij ouderen wel voor. Paulus noemt sommigen in de gemeente kleine kinderen, niet gerekend naar hun lichamelijke maar naar hun geestelijke leeftijd, 1 Kor. 3:1-2. Hoewel de Heilige Geest in hen woonde, waren ze nog steeds 'natuurlijk' en nog niet 'geestelijk'. Toch woont God ook in dergelijke mensen. Want op een verborgen manier werkt Hij eraan, dat zij een tempel van Hem zijn. In de stervelingen in wie Hij nu woont, is Hij voortdurend bezig verder te bouwen aan zijn inwoning. Dat wordt pas voltooid in ons leven straks. In het leven dat wij nu kennen, zijn we wél herboren door water en Geest, maar dat leven vertoont nog heel wat smetten. Daarom moeten we dan ook voortdurend bidden: vergeef ons onze schulden.

Dagelijkse vernieuwing

Maar de mensen in wie God woont, maken wel vórdelingen, doordat ze van dag tot dag vernieuwd worden. God maakt hen steeds meer rechtvaardig. Hij hóórt ze als zij bidden. Hij reinigt ze als zij hun zonden belijden. En dat alles om zich een smetteloze tempel te maken voor de eeuwigheid. Hij woont in mensen, die Hij volgens zijn voornemen geroepen heeft. Hij heeft het op zich genomen om hen te rechtvaardigen en te verheerlijken, ook al in dit leven. Velen in wie God woont, komen in dit leven niet tot geestelijke volwassenheid. Maar God, die in hen woont, zal wat zij h́ier aan inzicht misten, ná dit leven volmaken. Zij hebben immers de eenheid met Christus' lichaam en de gemeenschap met de tempel van God bewaard. En daarin vast gehouden aan het geloof dat klein en groot in de kerk gemeenschappelijk hebben.

God maakt de mensen in wie Hij woont, zowel samen als elk voor zich, tot een heerlijke tempel voor Hem, doordat Hij hen redt uit de macht van de duisternis en overbrengt naar het rijk van zijn geliefde Zoon, Kol. 1:13. Zij zijn als levende stenen, waarmee een geestelijk huis wordt opgebouwd, 1 Petr. 2:5. God zal in hun midden wonen en verkeren; Hij zal hun God zijn en zij zijn volk. Tot zover de hoofdlijnen van de brief aan Dardanus.

Ruimte voor liefde

God komt in genade naar ons leven toe om zichzelf aan ons te schenken. Uit onszelf geven wij Hem daar geen ruimte voor. Gods genade moet die ruimte scheppen in ons leven. Daarmee begint de Heilige Geest. Onder zijn invloed wordt Gods liefde in ons hart uitgestort, Rom. 5:5. Dat is een kerngedachte die je vaak bij Augustinus tegenkomt. In preken lezen wij: 'Van die liefde hebben wij iets: we zijn ermee besprenkeld, er als met dauw mee bevochtigd. Die dauw is van dezelfde aard als de bron. Met die dauw besprenkeld, maar hunkerend naar de bron waaruit ze voortkwam, moet u tot uw God zeggen: 'Bij u is de bron van het leven'. Door die dauw is het verlangen geboren, in de bron zult u verzadiging vinden. Daar is wat ons voldoening kan geven.' Als de slaper ontwaakt en opstaat uit de dood, komt Christus' licht over hem stralen. God doet hem zijn nabijheid ervaren. Zijn Geest, die de band is tussen de Vader en de Zoon, bindt ons aan de Vader en de Zoon, en bindt ons ook aan elkaar. Jezus zei: 'Ik ben in mijn Vader, jullie zijn in Mij en Ik ben in jullie. Wij zullen komen, Ik en de Vader en onze intrek bij hem nemen', Joh 14:20 en 23. Zo bewerkt de Geest, dat God de mensen nabij is. Hij breekt hun harten open voor

Gods genegenheid. En zij gaan in afhankelijkheid zich geheel aan Christus toevertrouwen. Ze worden aangestoken door het vuur van de liefde.

Als er in ons leven ruimte komt voor de liefde van God, wordt het huis van ons leven omgebouwd. 'Let er eens op wat er gebeurt, als men woningen een betere bestemming wil geven: voor een deel worden zij afgebroken en gesloopt, voor een deel worden zij voor een beter gebruik ingericht. Zo gaat het ook met ons. Uitingen van zelfzucht, zoals losbandigheid, tweedracht en jaloersheid moeten als afgoden worden gesloopt. De ledematen van ons lichaam moeten voor iets beters gaan dienen'. Zo zijn wij Gods tempels in aanbouw.

Gloed van de Geest

Het verkilde mensenhart wordt ontdooid door de warmte, die in de woorden van de Schrift naar ons toekomt. Het is een warmte waarin de gloed van de Geest schuilt. Wanneer wij de Bijbel lezen, laat de Geest ons Gods genegenheid proeven en ervaren, ons 'smaken hoe goed de Heer is'. Zijn warmte roept verandering op. De woorden van de Bijbel geven niet alleen kennis, maar doen een beroep op het h́art van de mens, dóen ons iets en ráken ons diepste innerlijk. Daarin spoort de Geest ons aan en nodigt Hij ons uit, God te zoeken en met onze dorst naar Hem te gaan. Wanneer de Schriften gelezen worden, maakt de Heilige Geest ons blij. Zo mogen we al een beetje binnentreden in de vreugde van onze Heer, en worden zelf ook aangestoken door het vuur van de Geest, Rom. 12:11. En als hij eenmaal nieuw leven heeft gekregen door de Geest, mag de gelovige ook verder

gevoed worden en groeien door de Geest. Er komt een spanning en beweging in zijn bestaan, waardoor zijn leven steeds meer op God gericht wordt. In de Geest heeft hij het begin van het heil. Zijn leven wordt in liefde steeds sterker met God verbonden. In de Geest geeft God zichzelf aan de mens. Zo is Hij in hem als liefde, die liefde oproept. Die liefde brengt hem er ook toe steeds meer van binnenuit en met overgave te doen wat God in zijn wetten vraagt. Niet meer om zichzelf cirkelen, maar zijn centrum in God zoeken, niet hebben, maar geven, niet presteren, maar dienen. Dit alles in de verwachting van een totale omvorming en een uiteindelijke ontmoeting van aangezicht tot aangezicht. Aldus Augustinus.

Dynamiek en beweging

De Heilige Geest is voor ons vaak maar vaag. Het geloof in de Geest zegt ons niet zoveel. Je kunt je er zo weinig bij voorstellen.

Voor deze schrijvers uit de vroege kerk is de Heilige Geest een realiteit. En dan niet ver weg, maar juist heel dichtbij, zeer intiem in het leven van de gelovigen. De Geest van God is een werkelijkheid van het grootste gewicht voor ons geloofsleven. God is maar niet incidenteel aan het werk in het leven van de gelovigen. Hij wóont permanent bij hen. Dat 'inwonen' is niet een bijzonderheid die slechts enkelen ten deel valt. Dit inwonen hóort bij het geloof, zelfs als wij dat niet of nauwelijks beseffen. Het is een onzichtbare werkelijkheid, die ons leven op een ander spoor zet. Daardoor mogen we onszelf zien als een nieuwe schepping, waaraan God voortdurend werkt. De Geest is dynamisch bezig in ons bestaan en brengt er beweging in. Van binnenuit worden we omgevormd. De Geest van God gaat

ons steeds meer beheersen. Een rol spelen ook in onze levenspraktijk. Zijn stempel daarop drukken.

Net zoals in de schepping werkt de Geest ook in de herschepping vooral in het verborgene. Gods koninkrijk komt niet met uiterlijk vertoon. We moeten het dan ook niet zoeken in speciale, opvallende werkingen van de Geest. Wie niet kan meepraten over dat uitzonderlijke en in het oog vallende, moet niet gaan denken, dat zijn geloof daarom maar mager is en weinig voorstelt. God is met ons in 'de dag der kleine dingen'. Zijn Geest werkt als wind, vuur en water.

Wij leven op de adem van zijn stem, ook als nieuwe schepping. Zijn vuur brengt gloed en bezieling in ons leven, dat daardoor ook aanstekelijk worden kan. Hij zorgt voor een voortdurende irrigatie, waardoor ons leven vruchten kan dragen. En als 'leesbare brieven van Christus' mogen wij dat water ook weer doorgeven aan anderen. Hij bekleedt ons met zijn kracht en reikt ons de verdedigingswapens aan tegen de aanvallen van de boze.

En al dit werk verricht de Heilige Geest in de kaders van Woord en gebed, kerk en verbond, heiliging en vervulling van de wet. Ons geloofsleven kent zijn ups en downs. Vorderingen en terugval, een bedroeven van de Geest en een gaan in zijn spoor. In dat beweeglijke bestaan is ook de Geest dynamisch actief. Dit te beseffen moet ons vervullen met *diep ontzag* voor God, die ons zo nabij wil zijn en ons ertoe brengt steeds meer ook zelf te willen wat Hij in ons leven tot stand wil brengen en ons in te zetten voor ons heil, Fil. 2:13.

Drs. G.J. van Middelkoop is eindredacteur van dit blad

Uit de kerken

Apeldoorn-Centrum - Op 17 december 2003 was dr. H.R. van de Kamp vijftienvijf jaar predikant. Predikantsplaatsen: Beilen en Hooghalen (1978), Hoogkerk (1984), Apeldoorn (1992).

Leiden - Aangenomen: ds. A. de Snoo te Assen-Marsdijk, die bedankte voor Goes.

Mussel - Aangenomen: kandidaat H. Prins te Almelo, die bedankte voor Dokkum, Kantens, Middelharnis i.c.m. Bergen op Zoom, Oosterwolde i.c.m. Wijnjewoude en voor Smilde.

Ommen - Op 17 december 2003 was ds. H.J. Siegers vijftienvijf jaar predikant. Predikantsplaatsen: Uithuizen (1978), Leek-Roden (1983) en Leek (1988), Ommen (1989).

Kostersboek € 19,50

Kostersboek Geref. Kerken in Nederland. Foto kerkgebouw, adres, historische gegevens, zaalaccommodatie, gegevens kosten en foto.

Verkrijgbaar bij boekhandel, Media Expresse en Profiel. Zie ook www.profiel.nl

OMSCHOLING

O.W. Bouwsma

De liefde zij ongeveinsd...
Rom. 12 : 9

Net doen alsof..

Veel mensen hebben daar geen moeite mee. We zijn vaak geboren toneelspelers. De wereld is er vol mee. En je kunt je er groen en geel aan ergeren. Maar eerlijk is eerlijk: wie durft zijn hand op te steken en te beweren dat hij daar nog nooit last van heeft gehad? Je doet alsof je iemand heel erg aardig vindt en ondertussen hoop je dat die ander het heen en weer mag krijgen of zo. Met eerlijkheid heeft dat niets te maken. En soms betrap je je er zelf op dat het je niet lekker zit. En je moet al heel goed je best doen wil de ander er helemaal niets van merken.

Het is een van de eerste dingen die je als christen moet afleren. Paulus legt er nadrukkelijk de vinger bij: je liefde moet ongeveinsd zijn. Geen schijnvertoning.

Over welke liefde heeft hij het? De romantische, die zo vaak bezongen wordt? Die van ik hou zo veel van jou? Heeft hij het hier over gevoelens van sympathie die je hebben kunt voor anderen? Als je even doorleest kom je daar wel achter: het gaat om die liefde die spreekt van Jezus Christus. De liefde die iets

van Hem laat zien of horen. Om de hoogste gave gaat het. Ook daar kan een mens mee spelen immers?

Het is een doortastende aansporing. Een vermaning in feite die diep boort. Op de manier van: je liefde (de liefde) moet geen schijnvertoning zijn. En het mág ook niet. Want je gooit niet alleen maar je zelf weg als je bedrog ontdekt wordt. Er is een Ander mee gemoeid in wiens naam jij bezig bent als christen-mens. Jezus Christus in wie Gods liefde zichtbaar werd en is.

Eerlijk is eerlijk... zo kan bijna geen mens leven. Tenminste als je als mens er op uit bent jezelf veilig te stellen. En dat is vaak het punt, vrees ik.

Ja, dat is ook het zware aan zo'n enkele simpele vermaning van de apostel. Wie het leest zegt: jazeker, zo moet het. Want anders valt het leven ondersteboven. En tegelijk zeg je: ja, maar... hoe dóe ik dat? Want juist de simpelheid van de opmerking van Paulus gaat zo diep mijn leven binnen, dat ik me moet laten bijscholen. Meer nog: dat ik me moet laten omscholen tot een waarachtig en

transparant mens. En wil ik dat. Kan ik dat wel. Met mijn duistere achtergronden...

Het zal vast gaan om een bijzonder geschenk van Gods Geest in dat omscholingsproces. Inburgering in het Koninkrijk van Jezus gaat met vallen en opstaan gepaard. Het is zó waar: liefde moet je leren. Maar wie in dat omscholingsproces aan Jezus' hand gaat, komt er achter hoe het werkt: ongeveinsde liefde.

Ds. O.W. Bouwsma is predikant van de Gereformeerde Kerk te Gouda.

HOEZO UITVERKOREN ?

B.Luiten

W wandelen met God

Uitverkiezing, een loodzwaar woord? Geheimzinnig, ongrijpbaar, misschien wel beangstigend? Maar al te vaak zijn dergelijke reacties te horen. Of je hoort niets, het onderwerp is te moeilijk, laat maar zitten, daar kun je toch niets mee. Dat is nog erger, het leeft dan niet eens meer. Toch praten we over de schat van de bruid van Christus. Over een sieraad dat we met blijdschap mogen dragen.

Het is zo eenvoudig

Weet je nog, hoe je vroeger je verjaardagsfeestje kon voorbereiden? Al weken van te voren kon je daarover nadenken, wat je zou gaan doen, en wie je zou vragen. Samen met vader of moeder werd een keuze gemaakt, hoeveel vriendjes er mochten komen, en wie. Liefst ook iemand die niet zo vaak gevraagd werd. Vervolgens kaartjes maken: 'Kom je ook? Je wordt thuisgebracht.' In de klas deelde je die uit, niet aan iedereen, maar aan diegenen die je thuis had afgesproken.

Zo kwam het feestje tot stand. 't Was meestal ook wel leuk om gekozen te worden. Het kaartje bewaarde je goed, als een soort zekerheid dat je echt wel mocht komen.

Maar één reactie hoorde je nooit. Je hoorde nooit iemand zeggen: 'ik krijg nu wel een kaartje van je, maar heb je mij ook gekozen?'. Die vraag kwam niet op, natuurlijk niet. Het bewijs van de keus had je in je handen.

Maar waarom stellen christenen

die vraag dan wel? Ze ontvangen in zich het werk van de Heilige Geest. Ze merken in hun hart een begin van geloof. Ze mogen zich gaan koesteren in de liefde van Christus. Al met al een groot geschenk uit de hemel, rechtstreeks van God. En vervolgens vragen ze: 'hebt U mij wel uitgekozen?'. Dat is geen logische vraag. Toch wordt het soms tot een groot probleem, een angstwekkende onzekerheid. Terwijl het bewijs van Gods keus herkenbaar aanwezig is. Niemand kan zeggen 'Jezus is Heer', dan door de Heilige Geest (1Kor.12:3). Het meest 'eenvoudige' geloof, zelfs het begin daarvan, is blijik van Gods keus: *Hij wil het je geven.*

Sterker nog: op die manier wil Hij je *nodigen*. Niet tot een verjaardagsfeestje. Maar tot de bruiloft van het Lam. Zalig zij die genodigd zijn (Opb.19:9). *Let wel: de zaligheid begint bij de nodiging!* Daarin komt al Gods liefde al mee, zijn concrete keus, duidelijk en overtuigend. Het laatste wat hierbij past is onzekerheid. God wil graag dat je op zijn nodiging ingaat. Het is

mooi om te komen! Kom dan, met een diepe motivatie.

Het is zo diep

Wel gaat door je heen: 'Waarom ik eigenlijk?'. Dat was op het schoolplein al zo.

De hele klas vragen zou te veel zijn, dat kon niet. Er moest gekozen worden. Dan kun je erbij horen, of niet.

Maar dat verbleekt bij wat God doet. *Het zou normaal zijn, als Hij helemaal niemand gekozen had.* Want Hij had niet te maken met klasgenoten. Hij had te doen met mensen die Hem hadden verloochend, die voor zichzelf hadden gekozen, om zelf goden te zijn. Mensen bovendien, die op die manier zichzelf helemaal hadden vervreemd. Ze passen niet meer in de sfeer van God, in de harmonie van enkel licht en nergens duisternis. Hoogmoedige, onmogelijk geworden schepsels, moet God daaruit kiezen voor zijn feest?

En wie gaat dat betalen? Wie maakt hen vrij van vuil en innerlijk bederf? Is dat ook niet een reden om van een nodiging af te zien?

Toch nodigt God uit. Hij zendt zijn Woord, Hij zet het op Schrift, het wordt geschreven met het bloed van zijn Zoon.

Die uitnodiging mag je stil maken. Niet van onzekerheid, maar van diepe verbazing. Dat U zulke mensen hebben wilt!

Dat U hen lief hebt!

Dat U zó betaalt!

Dat U mij...!

Het raakt alles

Dit had God dus nooit hoeven doen. Dit is Hij niemand verplicht. En dat blijft ook zo. Al draag je de nodiging in je hart, wordt die daarin gegraveerd door de Heilige Geest, de bron blijft altijd Gods welbehagen, zijn vrije gunst uit de diepte van zijn eigen hart.

Maar niets is kwetsbaarder dan dat. Hoe snel *wennen* gelovigen aan genade. De nodiging kan iets worden, waar ze nauwelijks aandacht voor hebben.

Op catechisatie zeg ik wel eens: 'stel, dat ik jullie allemaal 10 euro geef, dan ben je heel verbaasd. Als ik het volgende keer weer doe, begin je het gewoon te vinden. De keer daarna vraag je, waar je geld blijft. Zo kan dat gaan, misschien iets minder snel, maar toch.'

Nu kun je met euro's zo omgaan. Maar niet met het offer van Gods eniggeboren Zoon, zijn onbegrijpelijke, diepe liefde daarin. Daarover moet de verbazing levend blijven. *Als je dit gewoon gaat vinden, sta je God op zijn hart.*

Daarom blijft God dit zeggen. Hij herhaalt wat genade is, keer op keer.

En Hij laat het zien. Kijk maar om je heen, Ik ben niemand iets verplicht.

Dat is geen onrecht, dat is onderwijs.

Niet dat ik namen mag invullen van hen die verloren gaan. Dat komt mij niet toe, daarover heeft God mij niets verteld, ik zou het niet eens kunnen dragen. Nee, ik moet zien dat God *mij* niets verplicht was.

En dan ook werkelijk *niets*.

Alles wat ik heb en wat ik kan, er zijn mensen die dat niet hebben en/of niet kunnen. Zo is het ook andersom, anderen kunnen mij jaloers maken of wat zij wel bereiken en ik niet. God geeft *veel*, enorm: gezondheid, vrij-

heid, kracht, eten, drinken, studie, werk, huwelijk, kinderen, enz. enz. Maar Hij geeft zo, dat niemand *alles* heeft. Hij geeft steeds zo, dat je ook iets 'mist'. Dat kan heel pijnlijk zijn. En toch komt juist zo uit de verf, dat alles wat Hij je wel geeft, *uit genade* is. Niet verplicht, vrije gunst.

Dit raakt alles in mijn leven. Omdat ik niets verdiende, wordt alles bijzonder.

Werkelijk aan alles hangt het prijskaartje: 'betaald op Golgotha'.

God zet je in beweging

'Maar al die andere mensen dan?'

Dat is steevast de laatste uitroep, na alle verbazing hierover. Gelukkig maar.

Want als God je uitkiest en nodigt, heeft Hij ook een taak voor je. Hij wil, dat jij op jouw beurt anderen nodigt. Zo veel mogelijk!

Uitverkiezing is altijd ook goed voor je omgeving.

Kijk naar Jozef, hij werd door God uitgekozen boven zijn broers. Zon, maan en sterren bogen zich voor hem neer. Hij werd onderkoning in het machtige Egypte. Voor zichzelf alleen? Nee, juist ook voor zijn familie, zijn volk, om al die mensen te redten uit de hongersnood. Kijk naar Mozes, hij werd uitgekozen om leider te zijn. Als die keus wordt betwist vallen er doden. Maar hij was geen leider voor zichzelf, hij was door God gekozen om het volk tot zegen te zijn en uit Egypte te leiden. Kijk naar David. Eerst werd hij vergeten (!) toen zijn vader al zijn zoons voorstelde aan Samuël. Toch was hij de koning naar Gods hart. Voor zichzelf alleen? Zeker niet, hij zou als koning een herder zijn voor het volk, om dat veilig te laten wonen.

Kijk naar jezelf. Je bent een uitverkoren christen, Gods eigen-dome. Alleen voor je zelf? Zeker niet! Je hele omgeving zal nu weten, hoe het is om te wandelen met God. Je bent uitverkoren, niet alleen om te komen op het feest, maar ook om onderweg te vertellen van Gods grote daden (1Petr.2:9). Wie weet, hoe groot het gezelschap dan nog worden zal!

'Maar al die andere mensen dan', dat is steevast de laatste uitroep, als een soort tegenspraak. Dat kan God niet menen, klinkt daarin door. Maar wie zijn wij, om God tegen te spreken, als Hij zijn gunst in alle vrijheid openbaart? En als al die mensen je werkelijk aan het hart gaan, doe dan je mond open! Waarom is evangelisatie dan het stiefkind van de kerk?

Uitverkiezing is een schat. Je nodiging tot de bruiloft is een sieraad om te dragen. Om tegen anderen te zeggen: Kom, ga mee!

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

Uit alle volken

In de bungalow van de familie Petrosjan is het een drukte van belang. „Is er iemand jarig?” vraag ik, als ik in de avond van 30 december de woning van het Armeense gezin binnen loop. Moeder Shusanuk helpt me snel uit de droom. De Armeense vrouwen van het AZC zijn druk bezig om met elkaar de jaarwisseling voor te bereiden. Gezaamenlijk willen ze er een groot feest van maken.

Een tafel is al voor een groot deel gevuld met zelfgemaakte baksels, maar er wordt nog volop gewerkt. Enkele gezinnen hebben samen een speenvarken gekocht. Een enorme brok vlees, gevuld met kruiden en daarna zorgvuldig omwikkeld met hydrofielgaas, ligt geduldig in de pan Oud en Nieuw af te wachten. De vrouwen staan met verhitte hoofden en vuile schorten achter het fornuis.

De Armeense mannen lopen de bak- en braadploeg niet voor de voeten. Zij hebben zich gezamenlijk in vrieskou van de donkere decemberavond om een barbecue geschaard. Behalve het vuur houdt de wodka hen warm. Terwijl ik me tegoed doe aan een stuk vlees en –zeer tegen de zin van de heren– voor de wodka bedank, heb ik even het gevoel op de Balkan te zijn. In een sfeer als deze ben ik nog niet eerder de jaarwisseling tegemoet gegaan.

Ik blijf niet lang, want het is koud, de vrouwen zijn druk en de mannen hebben voorlopig voldoende aanspraak aan elkaar. Het zakje oliebolletjes dat mijn

vrouw me voor de familie Petrosjan heeft meegegeven, laat ik maar in m'n tas zitten. Dat steekt wel heel schril af tegen de overvloed aan voedsel die de Armeniërs zelf al op tafel hebben staan. Bij het afscheid herinner ik nog even aan de kerkdienst op oudejaarsavond, waarna ik het AZC verlaat.

De volgende avond blijkt er vrijwel geen Armeniër in de kerk te zijn. Zijn ze nog te druk met de voorbereidingen voor hun feest? Edward, een alleenstaande Liberiaanse man die sinds enkele weken op het AZC verblijft, schuift wél aan in de bank en volgt via de Engelse vertaling de oudejaarsdienst met aandacht. Als de dominee tegen negen uur de zegen heeft uitgesproken en iedereen op zoek gaat naar z'n jas, kijkt de buitenlandse kerk-ganger vreemd op. „Is het nu al afgelopen?” vraagt hij, zichtbaar verbaasd.

Edward vertelt dat in Liberia alle gemeenteleden op oudejaarsavond in de kerk het tijdstip van middernacht afwachten. Om zo met elkaar het nieuwe jaar in te gaan. Hij was er dan ook op voorbereid de rest van de avond in de kerk door te brengen en niet voor 24.00 uur terug te hoeven naar zijn bungalow op het AZC, die hij met drie moslims moet delen. Maar omdat iedereen het doet, trekt ook de Afrikaanse broeder z'n winterjas nu maar aan.

Een van m'n familieleden vraagt intussen of we hem voor de rest

van de avond thuis zullen uitnodigen. Hoewel we niet voorbereid zijn op de aanwezigheid van een buitenlandse gast, voelen we ons allemaal wat ongemakkelijk bij de gedachte dat Edward nu alleen terug zou moeten naar het AZC. De uitnodiging neemt hij met beide handen aan en op z'n gezicht verschijnt ineens weer een glimlach. Op naar de oliebolletjes!

De rest van de avond vliegt om. In het Engels converseren we over nieuwjaarsgebruiken in Nederland en Liberia. We eten oliebolletjes en appelflapjes, en tegen half elf komt de sjoelbak tevoorschijn. Voor we er erg in hebben, is het kwart voor twaalf. We slaan de Bijbel open en lezen Psalm 90. Edwards gezicht staat ernstig. Wat zou er allemaal omgaan in het hoofd van de jonge Liberiaan die tijdens de vorige jaarwisseling nog bij zijn familie was en nu, ver van huis, in een vreemd land, klokslag twaalf afwacht? Veel tijd om te denken blijft er niet over, want buiten barst het vuurwerk al los en we wensen elkaar welgemeend Gods zegen voor het nieuwe jaar.

Rond één uur breng ik Edward terug naar het AZC. Hij bedankt hartelijk voor de avond en zegt opgewekt: „Tot zondag!” Rond de bungalow van de Armeniërs is het nog een drukte van belang, als Edward in de donkere nacht eenzaam de weg naar z'n eigen huisje zoekt. Wat zal het nieuwe jaar de Afrikaanse vluchteling brengen?

DIËSREDE (FATA ACADEMICA)

G. Kwakkel

8 december 2003

Tot voor kort droeg de diëсреde van de rector de titel 'Fata academica'. Dat suggereert een opsomming van de wederwaardigheden die in het voorbije jaar gepasseerd zijn. In overeenstemming met die traditie wil ik vanavond beginnen met de vermelding van een aantal feiten uit het 149ste jaar van onze Theologische Universiteit. Maar vooral wil ik met u, in het licht van de feiten van het afgelopen jaar, vooruit kijken. Ik wil iets zeggen over de prioriteiten die wij ons mijns inziens moeten stellen. In samenhang daarmee zal ik u informeren over enkele doelen waaraan ik als rector de komende jaren wil werken.

Ik begin de korte weergave van feiten van het afgelopen jaar met enkele verheugende en bemoedigende dingen. In de Vooropleiding Latijn en Grieks zit weer een vrij grote groep studenten, van wie wij mogen verwachten dat zij volgend jaar instromen in onze propedeuse. Daarnaast is er een vooropleiding in deel-tijd gestart. Deze mocht zich direct in een aanzienlijke belangstelling verheugen. Door het plotselinge vertrek van de heer Lamberink, de secretaris van de universiteit, ontstond er een vacature op een centrale plaats in onze instelling. Wij hebben het als een geschenk van onze God ervaren, dat er snel een bekwame vervanger, de heer Van Dijk, kon aantreden. Vervolgens kon een definitieve opvolger benoemd worden, zij het met de aanduiding 'directeur', de heer Hartog. Wij mochten een Schooldag beleven, die – juist tegen de achtergrond van de problemen die er momenteel in ons kerkelijk leven zijn – samenbond en stimuleerde. Wij verwelkomden onze

eerste bijzondere hoogleraar, Dr. Harinck. Toen Ds. P.W. van de Kamp in Utrecht promoveerde, haalden wij met genoegen een streep door dat irritante 's-je' voor de naam van een van onze docenten in vaste dienst. Maar er waren ook zorgelijke feiten en ontwikkelingen. Ik denk allereerst aan diegenen onder ons die met ingrijpende ziekte te maken kregen. Ik noem de president-curator voor het seizoen 2002-2003, ds. Sliggers, curator Dr. E.A. de Boer, professor Meijer, onze administrateur de heer Riedstra en huishoudelijk medewerkster mevrouw Bartels. Gelukkig bleef het leven van hen allen gespaard. Zij mogen zich allemaal verheugen in herstel, al gaat dat soms langzamer dan gehoopt werd.

Door deze gevallen van ziekte en door de gevolgen van het vertrek van Lamberink is één ding mij de afgelopen tijd wel heel duidelijk geworden. Namelijk, dat onze organisatie klein en daardoor kwetsbaar is. Dat geldt ook voor de huidige studentengemeenschap. Er wordt van onze studenten veel inzet gevraagd wordt om kleine jaargroepen, FQI, de studentenraad, de Cantorij, Mercurius enzovoort draaiende houden. Dat eist zijn tol. Verschillende studenten zagen zich mede als gevolg daarvan genoodzaakt de studie voor kortere of langere tijd te onderbreken.

Voor de Dagelijkse Leiding had de kwetsbaarheid van onze organisatie tot gevolg dat vele zaken moesten blijven liggen of maar langzaam vorderen. Ik noem de voortzetting en afronding van de visiediscussie, de werkelijke uitvoering van de kanteling van de

Van de Broederweg

bestuursstructuur en het oplossen van de problemen die naar voren kwamen uit de curriculum-enquête van 2002 en de personeels-enquête.

Als kleine organisatie staan wij voor een groot aantal taken. Wij willen zo goed mogelijk onderwijs geven. Er moet een degelijk, aansprekend en relevant programma geschreven worden voor het derde jaar van de bachelors-fase en voor de gehele masters-fase, in overeenstemming met het aanvaarde onderwijs-leer-concept. Dat is niet alleen nodig met het oog op de komende onderwijsvisie en de accreditatie. Wij zijn het ook aan onze opdrachtgevers, de Gereformeerde Kerken, en aan de studenten verplicht. Er moet gewerkt worden aan meer differentiatie in uitstroombogelijkheden. Gedachten over een grotere verscheidenheid in de invulling van het predikantschap moeten met de kerkelijke achterban gecommuniceerd worden. Wij willen hard werken aan een grotere instroom van studenten. Ook voor buitenlandse studenten en verwante instellingen elders willen wij het nodige betekenen. Daarnaast moet de onderzoeksoutput vergroot worden, nationaal en internationaal, in wetenschappelijke publicaties en vakpublicaties. Graag zouden wij ook meer aio's aantrekken en begeleiden. Verder ben ik er vast van overtuigd, dat sommige docenten graag een actievore rol in actuele kerkelijke discussies zouden spelen. Maar zij werden daar de afgelopen jaren van weerhouden door zaken die op een

directere manier voortvloeien uit de taak die zij hier hebben. Dat neemt niet weg, dat een duidelijker presentie en een duidelijker gezicht van de T.U. in het actuele kerkelijke leven een gerechtvaardigde wens is. Tenslotte noem ik nog de noodzaak van het realiseren van goede, bijdetijdse voorzieningen in de vorm van leer-middelen, computers, software, enzovoort, en de wens in het komende jaar het 150-jarige jubileum van onze instelling op passende – dus niet al te kale – wijze te vieren.

Een zeer groot aantal taken dus. En daarbij ook nog de wens en onze gewoonte om al die dingen zo goed mogelijk te doen. Eigenlijk kan dat niet met de menskracht en de middelen die ons ter beschikking staan. Op uitbreiding van de financiële middelen hoeven wij echter niet te rekenen. Het tegendeel is eerder het geval, gezien de bezuinigingsopdracht die de laatste synode ons heeft meegegeven. Wij zullen het dus in een andere richting moeten zoeken.

Allereerst zouden wij moeten nagaan, of wij niet met dezelfde of minder middelen méér zouden kunnen doen. Ik denk aan een intensiever gebruik maken van de samenwerkingsmogelijkheden met onze zusterinstelling in Apeldoorn. Ik denk ook aan het combineren van bepaalde zaken, bijvoorbeeld door in het onderwijs of in het onderzoek meer rekening te houden met vragen die spelen in de kerkelijke actualiteit. Maar hoe dan ook, wij ontkomen er niet aan prioriteiten te stellen. Daar is iedereen het ongetwijfeld mee eens. Er moeten dus keuzes gemaakt worden. Ook dat is niet aan twijfel onderhevig. Maar ik denk, dat wij ons wel eens te weinig realiseren, dat kiezen ook betekent dat je iets niet kiest. Met andere woorden: prioriteiten stellen en keuzes maken betekent

altijd dat je bepaalde dingen niet doet. Of dat je in elk geval accepteert, dat je niet alles goed kunt doen. Ik maak mij sterk, dat onze instelling op dit punt niet altijd genoeg realiteitszin aan de dag gelegd heeft. Alles goed willen doen zit ons kennelijk in het bloed. Dat kan tot prachtige resultaten leiden. Het kan ons ook lelijk opbreken.

Accepteren dat je niet alles goed kunt doen, kan alleen als je een duidelijk doel voor ogen hebt. Ik zie het als een van mijn belangrijkste taken als rector om aan de formulering van een dergelijk doel te werken en daar iedereen achter te krijgen. Vanavond geef ik daartoe een voorzet.

Onze Theologische Universiteit is in de allereerste plaats gesticht met het oog op de opleiding van predikanten voor de Gereformeerde Kerken. Het is onze taak mensen op te leiden die gegrepen zijn door het evangelie van Jezus Christus. Zij moeten dat evangelie zo kunnen doorgeven dat mensen van deze tijd erdoor vóór God en Jezus Christus geplaatst worden. Daar zijn allerlei vaardigheden voor vereist, die je door oefening kunt leren. Daar is zeker ook voor vereist, dat wij hier goede theologen afleveren. En een *conditio sine qua non* daarvoor, is dat wij hier een theologie ontwikkelen die een eigen gezicht heeft en die mensen enthousiast maakt om mee te werken aan de verdere uitbouw van die theologie. Met andere woorden: een theologie die dankbaar gebruik maakt van het vele goede dat in de gereformeerde confessies en in de beoefening van de gereformeerde theologie tot nu toe naar ons toekomt. En die dat tegelijk weet door te vertalen, vruchtbaar te maken, uit te breiden en te corrigeren met het oog op de vragen die nu leven.

Kort samengevat: in de komende jaren hoop ik onder andere aan

de realisering van de volgende twee doelen te werken.

De Theologische Universiteit ontwikkelt een wijze van theologiseren die in de lijn van haar gereformeerde traditie staat en tegelijk aantoonbaar relevant is doordat zij zich confronteert met de vragen van de huidige tijd. De studenten voelen zich door deze wijze van theologiseren geïnspireerd en zijn op een enthousiaste manier bezig met gereformeerde theologie. Binnenkort hoop ik een en ander nader te concretiseren in een actieplan. Daarin zullen dus keuzes gemaakt worden met betrekking tot zaken die de komende jaren prioriteit krijgen. Met als onvermijdelijk gevolg, dat andere dingen minder aandacht zullen krijgen. Ik ben er echter van overtuigd, dat dat geen probleem hoeft te zijn. Als wij het samen eens zijn over ons doel en daar de schouders onder willen zetten, zal het ons makkelijker vallen de consequenties daarvan te accepteren. Dan vermijden wij het vermoeiende gevoel van alles goed willen doen, maar slechts zo weinig realiseren.

Ik kom aan het einde van deze diëсреde. Ik heb aandacht gevraagd voor onze kleinheid en kwetsbaarheid. Dat zijn gegevens waarmee we moeten werken. Maar wij hoeven er niet alleen rouwig om te zijn. Als wij ons van onze kleinheid bewust zijn, kunnen wij daardoor ervoor behoed worden te proberen het zelf te doen. Het kan ons stimuleren onze kracht ergens anders te zoeken. Bij Iemand anders: de God en Vader van onze Here Jezus Christus. In de lijn van Psalm 84, die die mensen gelukkig verklaart 'wier sterkte' in de Here is. De God, die bij zijn altaar een plaatsje biedt aan kleine vogeltjes als mussen en zwaluwen. Hij weet met onze kleinheid waarachtig wel weg.

DOPEN IN HET GEHEIM?

M. de Vries

Evangelisatie en zending

Een opzienbarend berichtje in het Nederlands Dagblad van 15 januari, bijna een jaar geleden. Ergens in het Westen van het land werd, op haar verzoek, een vrouw in het geheim gedoopt. In een besloten samenkomst van één van de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken. Aanwezig waren alleen een paar ambtsdragers en enkele gemeenteleden.

Opzienbarend? Niet dat er veel reactie kwam. Er werden naderhand geen commentaren gepubliceerd. Mogelijk dat de lezer dacht: een incident zeker. Ik kom er toch nog een keer op terug. Omdat ik veronderstel dat het vaker kan gebeuren dat iemand erom vraagt om op zo'n ongebruikelijke wijze in de kerk te worden ingelijfd. Het zou mij niet verbazen dat, nu onze kerken openstaan voor leden uit het Oosten, meer kerkenraden zich over een soortgelijk verzoek moeten buigen. En ook omdat ik denk dat iedereen betreffende kerkenraad zomaar kon volgen. Het zal ook daarom zijn dat het bericht tenminste éénmaal in de pers kwam.

Het ging om een vrouw uit een niet-Europees land, stond in de krant. Laten we aannemen dat het een zuster was van Islamitische komaf. Dat is immers bepaald niet onwaarschijnlijk. Het is inmiddels wel bekend dat mensen die van Moslim Christen worden, represailles tegemoet kunnen zien. Niet onwaarschijnlijk dat ze, zelfs in het vrije Nederland, persoonlijk fysiek gevaar lopen. Maar er bestaat minstens zo'n grote kans dat

familieleden in het land van herkomst vergelding hebben te duchten. Ook wanneer die nog Moslim zijn. Terwijl nieuwe Moslims zich meer dan eens nadrukkelijk als bekeerlingen voor het voetlicht laten brengen, is dit voor nieuwe Christenen dikwijls de harde realiteit.

't Is goed dat we iets weten over de kosten van bekering voor iemand, afkomstig uit het huis van de Islam. En de broeders in West-Nederland hebben daar kennelijk goed bij stil gestaan. En het in hun overwegingen verdisconteerd. Het is nu in dit artikel de vraag of hun oplossing wel goed was. Een doop in een niet-publieke samenkomst? Dopen in het geheim? Kan dat wel? Enkele gedachten volgen hieronder.

Publieke samenkomst

Misschien denkt de lezer dat hij het antwoord zo wel weet: dat had uiteraard nooit gemoeten. Wie Christus wil volgen, moet daarvan de kosten tevoren berekenen. Hij of zij moet zo nodig zijn of haar kruis achter Christus aandragen. Het is waar, geloofsvervolgelingen hebben zichzelf nooit aan den lijve ondervonden. Maar we weten allemaal uit de Bijbel

dat kiezen voor Christus lijden om zijnentwil tot gevolg kan hebben. En dat moeten ex-Moslims ook weten.

Maar buitendien, het bestaat gewoon niet. De doop hoort bediend te worden in een eredienst. Een eredienst is per definitie een publieke aangelegenheid. Ergo: dopen in het geheim is een contradictio in terminis.

Dan nog: wat is dopen eigenlijk? Er wordt toch zeker maar niet een keus voor Christus alleen gedaan? Het is toch eveneens een inlijving in de Christelijke gemeente? Hoe zou dat dan kunnen wanneer de Christelijke gemeente zelf absent is?

Drie argumenten. Het eerste is heel schriftuurlijk, al heeft het niet specifiek betrekking op de doop. Het tweede valt te baseren op de tekst of op een interpretatie van Zondag 38. Welke kerkrechtelijke kracht het derde punt heeft, dat valt nog te bezien. We zullen daarmee straks beginnen.

Ons probleem

Maar eerst dit. Misschien hebben wij een probleem. En dat is dat wij niet voorbereid zijn op situaties waar we Goddank in geen tijden mee te maken hebben gehad maar nu ineens wel krijgen. Namelijk die van geloofsvervolgelingen. Dan mogen broeders van een kerkenraad of van een classis wel heel goed oppassen dat ze niet ons probleem afwentelen op broeders en zusters, voor wie aan hun geloofsbelijdenis heel wat

meer vastzit dan voor hun eigen Nederlandse kinderen. Wanneer wij als kerken zeggen dat onze nieuwe burens welkom zijn, verklaren we ons impliciet bereid een beetje te participeren in de ondergrondse kerk. Hun probleem wordt ons probleem. Dat moet ons ook een eer zijn. Vooral wanneer we bedenken dat naar de Schrift vervolging normaler voor de kerk is dan alle vrijheid.

Heel wat mensen van de kerk dragen het teken van de vis. Als versiering aan een kettinkje, als speldje op de revers van het colbert. Of we hebben een ichthus-symbooltje achter op de auto aangebracht. Wat willen we daarmee zeggen? Het fungeert als herkenningsteken: iedereen mag zien dat jij Christen bent. Eigenlijk is het een reminiscentie uit een tijd dat Christenen vervolgd werden. Dat ze alleen door elkaar en niet door anderen wilden worden geïdentificeerd. Door onze contacten met broeders en zusters uit of in het Oosten of Noord-Afrika krijgen de zilverkleurige diertjes opnieuw ook hun oude betekenis er weer bij. Wie een visje op z'n auto heeft, kan zich niet permitteren de aanvraag van een zuster om gedoopt te worden onder slechts intimi niet serieus te nemen.

Bijbelse- en kerkgeschiedenis

Uit zowel de Bijbel als de geschiedenis van Christus' kerk is op te maken dat de doop al veel vaker is bediend anders dan in een officiële kerkdienst.

Uit de Bijbel kennen we de geschiedenis van "de kamerling uit Morenland". Het lijkt erop dat de bedienaar, Filippus, tevens de enige menselijke getuige was. Een iets grotere happening was de doop van de cipier van Filippi met de zijnen. Maar plaats van handeling was de dienstwoning

van de gevangenis. En behalve de dopelingen waren daar Paulus en Silas, die misschien de kerkenraad en de Christelijke gemeente vertegenwoordigden. Maar dat was het dan ook wel van de kant van de kerk. Niettemin werd een hele familie in de kerk van Christus opgenomen.

Tot in de negende eeuw had je speciale "doopkerken". Daarvoor had je zelfs "baptisteria", die uit angst voor vervolging meer dan eens met opzet aan het zicht van niet-Christenen onttrokken waren. Er waren voor dat stiekeme gedrag weliswaar ook wel bedenkelijker motieven. De broeders van eertijds zagen de doop ook wel als inwijdingsritueel, waar anderen niets mee te maken hebben. Maar niettemin! Vanaf de zestiende-eeuwse Reformatie was onder Protestanten de bediening van de doop in het kader van de eredienst regel. (Bij de Rooms en nog steeds niet.) Maar van stonden aan waren er ook uitzonderingen mogelijk. Het Convent van Wezel van 1568 bepaalde dat zieke kinderen eventueel thuis gedoopt konden worden. Tenminste, als er vier of vijf getuigen tegenwoordig waren. De beroemde synode van Dordrecht 1618-'19 hield de mogelijkheid open om zieken en ter dood veroordeelde gevangenen te dopen buiten de erediensten om. En nog veel later hebben in Zuid-Afrika de Gereformeerde "boeren" de "huisdoop" gepraktiseerd. Dit gebeurde wanneer het vanwege de afstand tussen huis en kerk moeilijk was de baby in het godshuis ten doop te houden. Wel werd steeds bepaald dat de doop bediend werd door een erkende dienaar van het Woord. Dat de Bijbel erbij open kwam en werd uitgelegd. En dat de doop plaatsvond in tegenwoordigheid van een afvaardiging van kerkenraad en gemeente.

Gemakzucht?

Nu zijn er ook vroeger wel bezwaren geuit. Maar die zijn niet van toepassing op bekeerlingen van Islamitische komaf. Ze doen ons denken aan het bijgeloof, genoemd in de inleiding op de doopvragen in ons formulier. Standverschuil was ook wel eens een onacceptabele aanleiding om buiten de reguliere kerkdiensten om te laten dopen. De synodes van Stellenbosch en Graaff-Reinet maakten eind achttiende eeuw een eind aan de Afrikaner praktijk omdat gemakzucht een rol ging spelen. Maar dat is wel het laatste waarvan je iemand die van Moslim Christen wordt, kunt beschuldigen. Buiten het moment van de doop blijft hun overgang nog moeilijkheden genoeg opleveren.

Krankencommunie en trouwdiensten

De Hollandse kerkenraad heeft positief gereageerd op de bijzondere doopaanvraag. Voor de inlijving in de gemeente werd de aanwezigheid van paar ambtsdragers en enkele gemeenteleden die de gemeente vertegenwoordigden, voldoende geacht. We hoeven er ook niet aan te twifelen of de doop is bediend door een dienaar van het Woord, die het Woord ook in de samenkomst bediende. Teneinde voor zover nodig nog wat meer welwillende openheid te bewerkstelligen voor de mogelijkheid van sacramentsbediening niet in de gewone dienst, noem ik een paar analogieën van verschillende soort.

Die vallen gemakkelijk te bedenken. Vanuit onze avondmaalspraktijk. In meerdere Gereformeerde Kerken werd en wordt weer "krankencommunie" bediend. Simultaan aan de gewone dienst, maar met slechts een enkele, meestal speciaal voor de bijeenkomst geselecteerde verte-

genwoordigers van de gemeente lieflijk daarbij. Trouwens, meer dan eens heb ik meegemaakt – en zulke diensten heb ik ook wel zelf geleid – dat in een avondmaalsdienst niet eens gepreek werd. Het formulier werd dan maar als preek beschouwd. Zo absoluut zijn en / of worden de criteria van oude synodes dus ook nog niet eens altijd gehanteerd.

Iets anders: het leger. Het avondmaal wordt gevierd door militairen onderling. Nog even terug in de tijd: vroeger zijn er Gereformeerde kinderen van soldaten gedoopt niet in de kerk maar op de plaats waar vader was gemobiliseerd. Zoals ook wel gebeurde met schipperskinderen aan boord!

Ik denk ook aan onze trouwdiensten, al gaat het hier bij ons niet om een sacrament. 's Middags of 's avonds, zelden overtreft het aantal gemeenteleden dat van familie en vrienden. Het getuigen ten overstaan van "God en zijn heilige gemeente" is min of veel meer een formaliteit. Niettemin nemen we aan dat bruid en bruidegom in de kerk zijn getrouwd.

Marokko

Is het waar, dat een kerkdienst publiek is of het is geen kerkdienst meer? Je zou het zeggen als je in Zondag 38 leest dat we naar de kerk gaan om "God de Here publiek aan te roepen". De kerk moet zo open mogelijk zijn. Maar daarmee is nog niet gezegd dat het nimmer beter kan zijn de deur op slot te houden. Dat het ook altijd verboden is om samen te komen in de catacomben. Overigens, wanneer wij werkelijk gaan voor maximale "outreach", dan hebben we lijkt me voorlopig wel wat belangrijkers op onze agenda dan dat we een probleem maken van een besloten doopdienst voor een angstige bekeerling.

In Marokko wonen zo'n dertig miljoen mensen. Er zijn, zo wordt geschat, zo'n driehonderd Marokkaanse Christenen die ook als zodanig bekend staan. Intussen neemt ieder die er maar een beetje thuis is aan dat het werkelijke aantal Christenen een veelvoud van driehonderd is. Wie zal hen durven veroordelen wanneer ze in het geheim samenkomen om Gods Woord te horen en de sacramenten te gebruiken? Wij hebben dominees en anderen die spannende verhalen kunnen vertellen over de tijd dat ze Bijbels transporteerden naar het Oostblok. Dat deden ze niet met auto's waarop stond geschilderd: "Bijbeltransport". Ze reden met een auto met een dubbele bodem.

Zwakheid?

Er is geen reden te veronderstellen dat we van doen hebben met Nicodemieten. Crypto-christenen die, net als Nicodemus, in het geheel niet met hun nieuwe geloof voor de dag durven komen. Die zich voor Christenen als Christen voordoen, maar voor Moslims als één van hen. Ik heb het ook niet over mensen, die ervan kunnen worden verdacht te willen gedoopt om de asielprocedure te vergemakkelijken. Overigens, die is er ook wel eens moeilijker van geworden, omdat de overheid de kerk inmiddels in achterdocht overtreft. In elk geval, ik heb het hier over mensen die, wanneer ze zich gedwongen voelen kleur te bekennen, hun Heiland niet zullen verloochenen.

Bovendien gaan we ervan uit dat mensen als de mevrouw die aanleiding gaf tot dit schrijfsel, de oplossing zelf ook niet als ideaal zien. Ze zouden graag ruimte zien om geheel open te zijn over hun geloofskeus. Maar op dit moment durven ze nog niet. Of vinden ze het niet verstandig.

Mogelijk is er tot op zekere hoogte sprake van zwakheid van geloof en vertrouwen bij de bekeerling, als hij of zij een doop niet aandurft in een samenkomst waar Jan en alleman kan komen. Maar dan nog. Mag een kerkenraad dan een pas bekeerde Marokkaan of Soedanees onder druk zetten? Het komt me voor dat er dan meer reden is eerst bij de kinderen van de ouderlingen te beginnen. Erop aan te dringen dat die zich na de Pinksterzondag van hun openbare geloofsbelijdenis niet schamen om in het openbaar voor hun boterham te bidden.

Daarbij dient bedacht te worden dat de meeste spanning voor iemand die in zijn paspoort heeft staan dat hij Moslim is, niet de maandag maar de zondag is. Juist de doop op zichzelf. Misschien wordt nog getolereerd dat iemand naar de kerk gaat. Maar de doop markeert pas echt de overgang en het verraad. En behoort diens gevolge gewroken te worden! Het is vooral de doop. Vandaar ook dat er voor de deelname aan het avondmaal na de doop minder belemmering wordt gevoeld.

Ik weet wel, een argumentatie op de wijze van "er is wel meer wat niet deugt" is niet heel sterk. Wel lijkt mij het uitgangspunt valide dat Christenen die streng (zouden) zijn voor zichzelf, intussen hun broeder of zuster mild weten te beoordelen. En zeker iemand, die koortsachtig verlangt naar inlijving in een nieuwe gemeenschap, nadat zijn "maagschap" hem voorgoed heeft uitgestoten.

Spookverhalen?

We vergelijken de angsten van iemand als de zuster die vanwege haar bijzondere doop in de krant kwam ook met een paar gewezen Moslims, die wél in een op zich voor ieder toegankelijke samenkomst gedoopt wilden worden.

Die zijn er ook genoeg. Er zijn er, die op straat of op de markt getuigen van hun Heer en Heiland. Een Moslim slaan ze soms toch liever over. Een ander heeft niets thuis verteld. Dochterlief met hoofddoek weet dat moeder naar de kerk gaat. Nog niet dat ze daar gedoopt is. Dat moet ook niet, want haar vriend is fundamentalist. Hopelijk komt moeder nog eens zover. De kerkenraad zag het niet als een belemmering om al eerder de zuster toe te laten tot de sacramenten. Een derde komt wel in de kerk, maar wil niet naar een Bijbelstudieavond waar hij hem onbekende landgenoten kan ontmoeten, al zijn ze Christen geworden. Noem het paranoia. Maar daar ben je dan wel een verwerende Westerling voor! De ene persoon is de andere niet. Maar ook de ene kerk is de andere niet. In de ene gemeente komt vrijwel nooit iemand, die onbekend is of het valt echt op. Er zijn ook (stads)kerken, waar niemand er zicht op heeft of de kerkgangers allemaal kerkleden zijn of niet. En waar een donkerder huid- of haarkleur ook de aandacht niet meer trekt. Navraag wees uit dat kerken soms ook andere voorzorgsmaatregelen accepteren of nemen. De ene bekeerling wordt gedoopt onder een nieuwe Christelijke naam, waarmee hij of zij overigens niet bekend staat. Is dat ook niet een beetje heimelijk? Van de ander staat in het orgaan van de gemeente slechts een schuilnaam of de doop wordt expres niet vermeld.

Het ging in de krant ook om een vrouw. En die loopt meer risico dan een man. En zeker wanneer het een gescheiden vrouw betreft, is er dikwijls vast één persoon die graag van de gelegenheid misbruik wil maken, wanneer hij erachter komt dat zijn ex Christin geworden is.

Tenslotte, het gaat niet steeds om eigen goed en bloed. Stel je voor een jonge vrouw die de Christus heeft gevonden. Zij vindt het voor zichzelf niet erg om risico's te lopen. Die aanvaardt ze althans. Maar de consequentie van haar publiek bekende doop kan wel zijn dat volgende week duizenden kilometers verderop haar nog Islamitische moeder wordt opgepakt. Of dat haar zus wordt aangereden. Die dan dus in betere tijden Christus ook niet meer kan leren kennen. Spookverhalen? Ikzelf kan ze niet verifiëren. Maar wanneer je de suggestie aan landgenoten voorlegt, bestempelt men ze bijna altijd als reëel.

Geen protocol

In het begin heb ik gezegd dat de terughoudendheid om een openbare doopsbediening aan te vragen, wel niet incidenteel zal zijn. Daarom wilde ik er ook iets over publiceren. In de hoop dat leden van kerkenraden er vast een keer over hebben nagedacht wanneer ze voor het eerst een dergelijk verzoek op tafel krijgen. Of om nog nieuwe aspecten te verneemen.

Toch meen ik niet dat er een protocol moet komen waarin staat hoe in 't vervolg in soortgelijke situaties moet worden gehandeld. De regel blijft: doop in een publieke samenkomst. Een doop in het geheim moet een uitzondering blijven die deze regel bevestigt. En uitzonderingen moet je niet reglementeren.

Hoogstens kun je je vast voorneemen bepaalde principes te hanteren. Een aantal kerkenraads- en gemeentelieden dient aanwezig te zijn. En ook de persoon te kennen. De approbatie moet immers iets voorstellen. En er moet ook tenminste een kleine kring zijn, waarvan de nieuwe broeder of zuster deel uitmaakt. Het Woord zal bij de gelegenheid worden

bediend. Van de kant van de dopeling mag worden gevraagd of hij of zij verlangt naar de nodige vrijmoedigheid om vrijuit van de Heiland te getuigen.

Juist wanneer de kerk zich niet alleen naar binnen maar eveneens naar buiten richt, komen we, vooral wanneer een plaatselijke kerk een kleurtje krijgt, steeds weer voor nieuwe situaties. Die kun je niet allemaal tevoren regelen. Het hoeft geloof ik ook niet. Daarvoor zijn we juist vrije Christenen. De poging om de kerkelijke papieren toe te snijden op elk denkbaar voorval is zelfs riskant. Verschillende gevallen vragen om verschillende hanteling. Ook van afgeleide vragen, zoals: En hoe stellen we de gemeente op de hoogte van de doop in het geheim?

Sommigen vinden het wel zo veilig om alles geregeld te hebben. Het gevolg kan zijn dat door onze kerkelijke agorafobie het kerkrecht onrecht doet aan de meest kwetsbare mensen onder ons. Zoals aan een opgejaagde vluchteling, die in de kerk van Christus veiligheid zoekt, maar die niet krijgen kan omdat we daar (nog) niets over op papier hebben staan.

We hebben geen nieuwe regels nodig, maar ruimte. Die we hebben als kerken van Christus. De kerkenraad van die buitenlandse zuster heeft, naar we mogen aannemen na gebed om de Heilige Geest, deze ruimte benut. De broeders verdienen niet het voordeel van de twijfel maar van het geloof dat de kerk een schuilplaats wezen zal.

Drs. M. de Vries is als evangelisatiepredikant in dienst van de Missio-naire Arbeid Rijnmond. Hij richt zich met name op Moslims.

'HEER, LAAT HET LICHT ZIJN OM ONS HEEN'

(Negentig Gezangen lied 72)

A. de Heer-de Jong

JAARWISSELING

72 Heer, laat het licht zijn om ons heen

Jannes Munneke

- 2 Want bij de aanvang van het jaar staan wij beschroomd, met drempelvrees, als Gij niet met ons meegaat, waar de nieuwe dag verreest.
- 3 De wijsheid heeft haar huis gebouwd, op zeven zuilen vastgezet. God breekt het licht in zevenvoud van rood naar violet.
- 4 Laat zo uw wijsheid zijn verdeeld, een vlam, een kracht, een steunpilaar, o God die ons het licht toespeelt, veelkleurig, zonneklaar.
- 5 Dat wij bij uw geopend woord de weg vertrouwend verder gaan. Het licht der wereld, Christus, spoort ons tot de waarheid aan.

Ria Borkent

Het kernwoord in het lied is 'licht'. Dit bijbelse begrip staat centraal in de beginstrofe en het slotcouplet en het omlijst zo het geheel:

*Heer, laat het licht zijn om ons heen,
o laat ons leven in het licht,
verspreid dan in dit huis van steen
de glans van uw gezicht.*

*Dat wij bij uw geopend woord
de weg vertrouwend verder gaan.
Het licht der wereld,
Christus, spoort ons tot de waarheid aan.*

Daarnaast zijn er nog twee noties die de tekst van het lied bepalen. In de eerste

plaats is dat 'steen' (in de zin van *bouwsteen*) en in de tweede plaats 'wijsheid'. De achtergrond van het lied wordt namelijk gevormd door twee verzen uit Spreuken: '*De Wijsheid heeft haar huis gebouwd, zij heeft haar zeven pilaren uitgehouwen*' (9:1) en '*De vreze des HEREN is het begin der wijsheid en het kennen van de Hoogheilige is verstand*' (9:10). In het huis van steen (strofe 1) wordt wijsheid onderwezen zodat eenieder in dit huis ook zelf wijsheid kan verspreiden (strofe 4) en – met andere woorden – een levende steen kan

zijn (1Petrus 2:5).

Wie dit lied zingt merkt dat de drie kernwoorden - licht, steen en wijsheid – nooit eenduidige begrippen zijn maar dat ze worden gebruikt in hun bijbelse betekenis. Mede daardoor duiden en versterken ze elkaar onderling en zie je het ene in het licht van het andere. Zo kan er in het centrale couplet (3) een extra *lichteffect* naar voren komen, namelijk de regenboog, teken van het verbond maar hier ook symbool van zowel veelkleurigheid – zeven kleuren, van rood naar violet – als van volheid – zeven kleuren zoals het huis van de wijsheid gebouwd is op zeven zuilen, *zeven* is het getal van de volheid, volledigheid, volmaaktheid.

Bij het lied maakte de Amersfoortse kunstenares Emma Munneke een drieluik. Het schilderij hangt nog altijd in het gebouw van de Gereformeerde Hogeschool. Diegenen die in het openingsjaar afstudeerden kregen aan foto van het schilderij en het lied mee.

jaarwisseling

In de bundel Negentig Gezangen werd het lied opgenomen in de rubriek *Jaarwisseling*. Als je het lied zingt met de overgang van het ene kalenderjaar in het andere in gedachten in plaats van het begin van een nieuw schooljaar gecombineerd met een nieuw schoolgebouw, dan blijkt dat zonder meer te kunnen. Ria Borkent schreef het lied zo dat het ook gezongen kan worden door de kerkgemeenschap, aan het

In 1997 nam de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle aan het begin van een nieuw cursusjaar een nieuw gebouw in gebruik. Op verzoek van de school schreef Ria Borkent voor die gelegenheid een nieuw lied; Jannes Munneke, toen nog verbonden aan het instituut, maakte er een melodie bij. Een nieuw lied was geboren: 'Heer, laat het licht zijn om ons heen'. Het staat nu in de bundel Negentig Gezangen, want het is niet alleen een lied voor een nieuw schooljaar in een nieuw gebouw, maar ook voor een nieuw kalenderjaar.

begin van een nieuw kalenderjaar. Het 'huis van steen' is dan niet de school maar de kerk (vergelijk 1 Petrus 2:4-10), huis van de wijsheid bij uitstek.

melodie

De melodie van Jannes Munneke geeft 'Heer, laat het licht zijn om ons heen' een brede uitstraling mee als was het een echte Engelse hymn. De melodie is geschreven in een vierkwartsmaat en vraagt om een rustig, stromend tempo. Kenmerkend voor de melodie zijn de ruime omvang, meer dan een octaaf, en enkele karakteristieke sprongen. Allereerst valt de beginregel op: het lied lijkt te beginnen met een gebroken F-akkoord, maar de vierde noot licht op door de onverwachte c2. Regel 3 begint als regel 1, maar brengt een volgende verrassing, namelijk de modulatie van F-groot naar het verwante d-klein; de *cis* op het woordje 'steen' is daar, samen met de hoge ligging, de veroorzaker van. En zo eindigt het lied uiteindelijk niet in F maar in d. Dat laatste, de overgang van het slotakkoord in d naar de inzet van het lied op een C (dominant van F), vraagt overigens om enig beleid van de organist; hij/zij kan niet plompverloren na het slotakkoord op d inzetten met een C-akkoord want dan ontstaat er een lelijke parallel. Een C-akkoord in sextligging voorkomt dat.

Een goede orgelzetting, geschreven door Jannes Munneke, is te vinden in de begeleidingsbundel bij *Zing met de hemelboden* (77 kerkliederen voor gemeente en cantorij van Ria Borkent, uitgegeven in 2003). Deze begeleidingsbundel is te verkrijgen bij Muziekuitgeverij Nootzaak, Noorderhavenkade 90c, 3038 XN Rotterdam, tel. 010-2655968. Verder is een tweede fraaie

begeleiding is te vinden in de muziekbijlage van het onlangs verschenen nummer van Eredienst (jaargang 30 nr. 6, december 2003), samen met begeleidingen bij drie andere liederen die binnenkort op het Lied van de week-rooster staan (nr. 16 'Daar komt een man uit Anathoth', nr. 90 'Zo vriendelijke en veilig als het licht' en nr. 35 'Lazarus van Betanië'). Al deze begeleidingen

werden geschreven door Sietze de Vries. Het nummer van Eredienst is te bestellen door € 7,-- over te maken op giro 3105503 van de Ver. v. Geref. Kerkorganisten te Leeuwarden o.v.v. het nummer van het blad.

A. de Heer-de Jong, is musicus en publicist (kerk)muziek en liturgie. Zij woont in Amersfoort.

Rectificatie

Bij het Lied van de Week in het nummer van 13 december 2003 (Wij trekken in een lange stoet, Negentig gezangen lied 49) stond het verkeerde lied afgedrukt. Het goede lied verschijnt hierbij alsnog.

De redactie

49 Wij trekken in een lange stoet

© Uitgeverij Boekencentrum

wijze:

God rest ye merry, gentlemen Engelse melodie 18de eeuw

1 Wij trek - ken in een lan - ge stoet
op weg naar Beth - le - hem,
wij gaan uw ko - ning te - ge - moet,
o stad Je - ru - za - lem!
Ge - ze - gend die zijn komst be - groet
en knie - len wil voor Hem!

refrein

Wij lo - ven U, ko - ning en Heer, ko - ning en Heer,
Wij lo - ven U, ko - ning en Heer!

2 Al zijt Gij nu nog maar een kind
zo kwetsbaar, teer en klein,
wij weten dat het rijk begint
waarvan Gij Heer zult zijn,
een rijk waarin de vrede wint
van oorlog en van pijn.

refrein

3 Al gaat de vijand in het rond,
de koning van het kwaad,
al dreigt hij met zijn grote mond
dat hij U eens verslaat,
straks ligt hij dodelijk gewond
wanneer zijn rijk vergaat!

refrein

4 Wij gaan op weg naar Bethlehem,
daar ligt Hij in een stal
die koning in Jeruzalem
voor eeuwig wezen zal!
Laat klinken dan met luider stem
en blij bazuingeschal:

refrein

André F. Troost

